

Львівська міська рада
Департамент освіти та культури
Управління розвитку освіти
79 008, Львів, пл. Ринок, 9, тел.: (032) 297 57 84, osvitalviv@ukr.net

27.05.2025 № 4-2401-24584

на № _____ від _____

Начальникам відділів освіти
Керівникам закладів загальної
середньої освіти Львівської МТГ

Управління розвитку освіти департаменту освіти та культури Львівської міської ради доводить до відома інформаційні матеріали Міністерства освіти і науки України щодо відзначення Дня пам'яті та перемоги 8 травня.

Матеріали містять рекомендації та інформацію для проведення заходів, присвячених 80-й річниці Перемоги над нацизмом. Просимо розмістити їх на офіційних ресурсах школи та поширити серед педагогічного колективу та учнів.

Додаток: 10 арк.

Начальниця управління

Олеся МАНДЗЮК

Вик.: КУЗЬ Уляна Іванівна,
головна спеціалістка відділу
загальної середньої та дошкільної освіти,
☎ 297-57-84

МАТЕРІАЛИ

для використання у ході підготовки та проведення заходів з нагоди
80-ї річниці Перемоги над нацизмом

Україна у Другій світовій війні

Друга світова війна стала найбільш кривавою і жорстокою в історії людства. У ній взяли участь 80% населення планети, загинуло від 50 до 85 млн людей. До армій ворожих сторін було залучено загалом понад 110 млн солдатів.

Україна вшановує пам'ять кожного, хто боровся з нацизмом, а також інших жертв війни. Натомість кремлівське керівництво вважає, що саме росія зробила найбільший внесок у перемогу над гітлерівською Німеччиною. У прагненні монополізувати Перемогу над нацизмом, Росія замовчує або применшує роль інших держав і народів у цій боротьбі.

16 грудня 2010 року російський прем'єр-міністр В.Путін заявив, що Росія перемогла б у війні, навіть якщо б Україна не входила до складу СРСР: «Тепер з приводу наших відносин з Україною. Я дозволю з вами не погодитися, коли ви зараз сказали, що якби ми були б розділені, ми не перемогли б у війні. Ми все одно перемогли б, тому що ми країна переможців». За його словами, статистика часів Другої світової війни свідчить, що найбільших втрат зазнала саме РРФСР – більше 70%. «Це означає, що війна виграна ... за рахунок людських та індустріальних ресурсів РФ. Це історичний факт, це все в документах».

Ця заява викликала хвилю обурення в Україні. Адже Путін не просто висловив свою думку, а намагався переконати слухачів, що його позиція підтверджується документами і є історичним фактом. Але наукові дослідження, навпаки, свідчать, наскільки вагомим був внесок інших союзних республік СРСР.

Особливо важливий внесок у перемогу над нацистами внесла Українська РСР. Як відомо, у складі Радянського Союзу українська державність була номінальною. Разом з тим, Москва не могла собі дозволити повністю знищити обмежену політичну і культурну автономію українців. В УРСР функціонував власний уряд, парламент, місцеве кодифіковане право, академія наук, україномовні преса й освіта, театри і музеї. **Все це українці отримали не з доброї волі радянської влади, а як продукт боротьби нашого народу за свої національні права.**

Готуючись до великої війни, Сталін чудово розумів геостратегічну роль української території як плацдарму для захоплення Румунії, Болгарії, Польщі, Угорщини, Чехословаччини. У разі потенційного нападу ворога на СРСР саме Україна мала відіграти роль найважливішого театру воєнних дій. Тому на її території було споруджено розгалужену систему укріплених районів та оборонних рубежів, розміщено величезну кількість військ.

Напередодні війни український народ, не маючи власної держави, був розділений між чотирма державами. Нацисти і сталіністи, які однаково не рахувалися з цінністю людського життя, використовували невирішене «українське питання» та прагнення українців до незалежності й суверенітету у

власних цілях та геополітичних іграх. При цьому наші землі вони розглядали виключно як ресурс.

Значення українських земель у змаганні за світове панування добре розуміло нацистське керівництво. Україну воно називало «німецькою Індією», тобто вважало невичерпним постачальником продовольства, сировини і робочої сили. Не менш важливим було і геополітичне становище України, контроль над якою забезпечував контроль над Чорним морем, підходи до Кавказу і Близького Сходу.

Попри ідейну спорідненість, гітлерівська Німеччина та сталінський Радянський Союз відчували взаємну недовіру і виношували плани несподіваного нападу один на одного. 18 грудня 1940 року Гітлер підписав план «Барбаросса» – про наступальну операцію на СРСР. Відтак, 22 червня 1941 року почалася німецько-радянська війна, а СРСР перетворився із союзника на ворога Німеччини.

У перші дні німецько-радянської війни до Червоної армії було призвано **2,8 млн** мешканців України. У ході евакуації у віддалені райони СРСР було вивезено **550** підприємств, майно і худобу тисяч колгоспів, радгоспів, машинно-тракторних станцій, десятки наукових і навчальних закладів, осередків культури. Виїхало майже **3,5 млн** кваліфікованих робітників і спеціалістів, науковців, представників творчої інтелігенції. Цей величезний економічний та інтелектуальний потенціал було створено не абстрактним Радянським Союзом, а зусиллями і ресурсами українського народу. Після облаштування на нових місцях українські люди і підприємства продовжили забезпечувати фронт всім необхідним. Так, Харківський завод ім. Комінтерну після евакуації до Нижнього Тагілу налагодив виробництво танків Т-34, Київський авіазавод випускав літаки в Новосибірську. Обладнання з Дніпропетровська й Харкова було встановлене на Пермському авіазаводі.

Важлива роль України зробила її головним театром воєнних дій не тільки радянсько-німецького фронту, а й серед усіх фронтів Другої світової. З 22 червня 1941 до 28 жовтня 1944 року тут практично ніколи не наставало затишшя. З цих сорока місяців 35 припали на активні бойові дії. Загалом на українській землі зосереджувалася половина всіх радянських сил та від **56 до 76%** дивізій вермахту, причому **60,6%** сухопутних сил Німеччини було розгромлено саме в Україні.

Саме тут відбулися такі масштабні операції 1941 року, як найбільша в історії людства танкова битва в районі Луцьк-Рівне-Броди, Київська та Одеська оборонні операції. Стратегічну роль відігравала Україна і в наступному, 1942 році. 250 діб тривала оборона Севастополя. Після поразки Червоної армії під Харковом відбувся німецький генеральний наступ на Волгу та Кавказ. Та після поразки у Сталінградській битві розпочався відступ нацистів та їхніх союзників.

На українських землях відбувалися найбільші наступальні операції 1943–1944 років: Білгородсько-Харківська, Чернігово-Полтавська, Київська, Корсунь-Шевченківська, Нижньодніпровська, Дніпровсько-Карпатська, Рівненсько-Луцька, Нікопольсько-Криворізька, Львівсько-Сандомирська, Східно-Карпатська, вигнання нацистів з Миколаєва, Одеси, Криму. У міру просування на захід радянська армія дедалі більше українізувалася. Уже в 1944–1945 роках чимало з'єднань та підрозділів на **50–70%** склалися з українців.

У 1943–1944 роках на території України брали участь в бойових діях шість фронтів – 1-й, 2-й, 3-й і 4-й Українські, 1-й і 2-й Білоруські, а також Чорноморський флот і три військові флотилії. З німецького боку у війні в Україні брали участь групи армій «Південна Україна» і «Північна Україна», включаючи есесівські танкові з'єднання «Рейх», «Велика Німеччина», «Лейбштандарт Адольф Гітлер», «Валлонія», «Вікінг», «Мертва голова», інші. Загалом з обох сторін в бойових діях в Україні взяло участь понад **6 млн** солдат, **85 тис.** гармат і мінометів, **11 тис.** танків, САУ та штурмових гармат, **10500** літаків.

Після відступу гітлерівців і їхніх союзників з України радянські війська, у складі яких значну частину складали українці, провели операції в Європі. Наслідком Белградської (1944), Будапештської (1944-1945), Вісло-Одерської (1945), Віденської (1945), Берлінської (1945), Празької (1945) операцій стало вигнання нацистів з Югославії, Угорщини, Польщі, Чехії, східних частин Австрії та Німеччини. 30 березня 1945 року українець Олексій Берест брав участь у встановленні прапора над райхстагом у Берліні.

У період 1941–1945 років **7 млн українців воювали у Червоній Армії, що становило 23% особового складу збройних сил СРСР.** 60-а армія 1-го Українського фронту, що визволяла Краків та Освенцим, мала у своєму складі близько 36 % росіян та 32 % українців. Влітку 1943 року сформувалася 1-ша окрема Чехословацька бригада під командуванням полковника Людвіка Свободи. З 15 тисяч особового складу бригади – **11 тисяч** були закарпатськими українцями. Близько **120 тис.** українців зустріло нацистів у вересні 1939 року у складі польської армії. **8 тисяч** із них загинуло впродовж першого місяця війни.

Від Атлантики до Тихого океану, від Норвегії до Єгипту українці діаспори боролися у складі збройних сил США (**80 тис.**), Британської Імперії (**45 тис.**), Франції (**6 тис.**) та інших держав. Ще понад **100 тис.** осіб пройшло через Українську Повстанську Армію, яка боролась одночасно проти гітлеризму і сталінізму.

Звитягу нашого народу засвідчили не тільки кількісні, а й якісні показники. Високою оцінкою бойової майстерності і хоробрості українців стало нагородження понад **2,5 млн** українців радянськими та західними орденами та медалями. **2021** мешканець України стали Героями Радянського Союзу, з них 32 – двічі. Тричі Героєм Радянського Союзу став льотчик-винищувач Іван Кожедуб. 52 льотчики-українці спрямували свої літаки на ворожі сили, 55 здійснили повітряні тарани. Серед них і Катерина Зеленко — єдина жінка, яка здійснила повітряний таран. Найрезультативнішим танкістом Антигітлерівської коаліції став кубанський вчитель Дмитро Лавриненко. На його рахунку 52 знищених німецьких танки. Успішною снайперкою стала Людмила Павличенко, на рахунку якої 309 ліквідованих нацистів. Із чотирьох повних кавалерів ордена Слави два були українцями: льотчик Іван Драченко і морський піхотинець Павло Дубинда. Радянський орден Богдана Хмельницького був єдиною радянською нагородою, напис на якій зроблено не російською, як на всіх інших, а українською мовою. Всі ці відзнаки не були подарунками добрих московських «братів», а заслужені кров'ю і потом українського народу.

Серед радянського генералітету було близько двохсот вихідців з України, зокрема, командувачі фронтів та армій. Генерал-лейтенант Кузьма Дерев'янка родом із Черкащини від імені СРСР підписав Акт капітуляції Японії. Найбільш відомим партизанським ватажком став Сидір Ковпак. 10 маршалів Радянського Союзу народились на українській землі.

Серед офіцерів польської армії особливо відомим став Павло Шандрук, генерал-хорунжий армії УНР, підполковник Війська Польського, командир 29-ї польської бригади, яку вмілим командуванням у бою під Томашевом урятував від знищення. Нагороджений польським воєнним орденом «Virtuti Militari».

Багато українців-червоноармійців стали кавалерами орденів європейських держав. Серед них капітан-розвідник Євген Березняк, нагороджений орденом «Virtuti Militari» за порятунок Кракова від знищення. Лейтенант Василь Порик удостоєний звання Національний герой Франції за участь у русі Опору.

Вояки армії США Ніколас Орешко та Ніколас Міньо за особисту хоробрість відзначені найвищою нагородою США - медаллю Пошани. Алекс Дяченко, старшина військово-морських сил США, ціною власного життя намагався врятувати захоплене німецьке судно від знищення. Він був відзначений Срібною зіркою, його іменем названо один із військових кораблів. Майкл Стренк став одним із 6 морських піхотинців, які підняли прапор США над Іводзімою.

Внесок України в перемогу вимірювався не тільки участю в бойових діях, а й масштабами втрат. За підрахунками незалежних істориків, військові втрати радянських збройних сил коливаються в межах 11–12 млн, з яких українців приблизно **2,5 мільйона**, тобто **21–22%**. Внаслідок бойових дій в Україні залишилися без даху над головою **10 млн** людей. Окупанти примусово вивезли на роботи до райху **2,4 млн** осіб. Загалом **матеріальні втрати УРСР становили 45% від загальносоюзних**. Для порівняння, у 1945 році промислове виробництво в Україні становило лише 26% довоєнного рівня, в Італії – 30, у Франції – 38, у Великій Британії 1946 року він уже становив 90 %.

Проте найстрашнішими були людські жертви. За період 1939–1945 років прямі втрати становили **8–10 млн осіб**, а демографічні – **13,6 млн**. Нацисти вбили **1,5 млн українських євреїв** і **20 тисяч** ромів. На 1 червня 1946 року на обліку в органах соцзабезпечення перебувало понад **500 тис.** інвалідів, 70% яких мали вік від 20 до 40 років. Їхнє лікування, працевлаштування, соціальна адаптація перетворилися на серйозну проблему. Особливо гостро стояло питання протезування. До кінця 1944 року в Україні було виявлено **125 тис.** сиріт, 21 тисяча з яких були безпритульними. Якщо в 1941 році в Україні проживало **41,7 млн** населення, то в 1945 році – лише **27,4 млн**. Для відновлення після таких демографічних втрат Україні знадобилося 25 років.

Українська РСР стала однією із країн-засновниць ООН. Так народи світу відзначили величезний внесок українського народу в Перемогу над нацизмом.

День пам'яті та перемоги – це нагадування про те, що розпалюванню глобального конфлікту передували таємна змова націонал-соціалістичної Німеччини та більшовицького СРСР щодо поділу/окупації сусідніх європейських держав, а також мовчазне небажання найпотужніших світових гравців чинити

спротив агресорам. Як наслідок, держави-агресори 23 серпня 1939 року підписали пакт Молотова-Ріббентропа і таємний протокол до нього. Таким чином, від початку війни і до 22 червня 1941 року СРСР і Німеччина були союзниками **спільну відповідальність за розв'язування Другої світової війни.**

Українськими землями в ці страшні роки фронт прокотився двічі. Тактика «випаленої землі» була застосована спочатку відступаючою на схід Червоною армією, а згодом – відступаючим на захід вермахтом. Впродовж 1939–1945 років обидва тоталітарні режими вчинили численні злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини геноциду, внаслідок чого український, єврейський, кримськотатарський та інші народи, що жили в межах території сучасної України, зазнали величезних поневірянь і втрат. Вигнання нацистських окупантів не принесло Україні свободи, а обернулося поверненням радянського терору.

З огляду на це важливо пам'ятати, що **страх і нерішучість міжнародної спільноти завжди заохочували агресорів до все більших злочинів.** Сьогодні світове співтовариство має змогу спертися на той гіркий досвід та історичні уроки для прийняття адекватних безпекових рішень, зокрема щодо російської агресії проти України.

Акт про безумовну капітуляцію нацистської Німеччини підписали в Реймсі о 2 годині 41 хвилині 7 травня 1945 року за участю представника від Радянського Союзу генерала Івана Суслопарова. Проте Сталін відмовився визнати цей документ. Він захотів підписання нового у Берліні, щойно захопленому радянською армією. Відтак, поставив ще одну вимогу союзникам – жодних офіційних оголошень про перемогу до вступу в силу узгодженої з ним капітуляції.

Другий Акт про капітуляцію Німеччини підписали у берлінському передмісті Карлсхорст – 8 травня, о 22:43 за центральноевропейським часом, а за московським – 9 травня, 00:43. Його текст майже дослівно повторював попередній. Зокрема, підтвердив час припинення вогню – 8 травня, о 23:01 за центральноевропейським часом.

Указом Президії Верховної Ради СРСР від 8 травня 1945 року 9 травня оголошено Святом Перемоги. У 1945 році цього дня ніяких особливих урочистостей не відбулося. Парад Перемоги за наказом Сталіна провели у Москві лише 24 червня. Жодних святкових парадів чи ходи ветеранів на Красній площі не було й у наступні роки. У 1947 році статус цього дня взагалі змінили. Згідно з указом Президії Верховної Ради СРСР від 23 грудня 1947 року, День Перемоги став робочим, але залишився державним святом. Поміж іншим, у тому ж 1947 році радянська влада ухвалила рішення про скасування будь-яких виплат і пільг для ветеранів, удостоєних державних нагород.

Від 1948 до 1965 року 9 травня не було вихідним в СРСР, проте певні святкування відбувались. У містах-героях і столицях союзних республік давали артилерійський салют, у газетах публікували офіційні вітання з Днем Перемоги. Тож певна увага до цієї дати зберігалася. Однак, інші радянські свята, наприклад,

1 травня – День міжнародної солідарності трудящих та 7 листопада – річницю Жовтневої революції в той час відзначали зі значно більшим розмахом.

Вихідним День Перемоги знову став тільки у 1965 році. Тоді ж провели і ювілейний Парад Перемоги до 20-ї річниці. Це був другий парад після закінчення війни. Третій відбувся у 1985 році, а четвертий – у 1990 році. Щорічним дійством Парад Перемоги став уже в Російській Федерації з 1995 року.

Відтак лише з середини 1960-х років 9 травня стало головним святом в СРСР, а міф про Перемогу заступив міфологію про Велику жовтневу революцію. Компартія почала активно експлуатувати тематику «Великої Перемоги» для підвищення в суспільстві авторитету правлячої верхівки.

Пам'ять про війну поступово перетворилася на потужний квазірелігійний культ. У сучасній Росії міфологія «Великої вітчизняної війни» продовжує залишатися осердям імперської ідентичності. Кремлівська пропаганда активно насаджує фальсифікований образ про Другу світову війну не лише всередині власної країни, а й намагається маніпулювати громадською думкою в Європі та цілому світі. **Держава-агресор використовує перемогу над нацизмом і міф про свою «визначальну роль» у ній як індульгенцією на вторгнення в Україну, де вона нібито бореться з «неонацизмом».**

2004 року Генеральна Асамблея ООН проголосила 8 і 9 травня Днями пам'яті та примирення. Понад 10 років тому Україна долучилася до традиції відзначення перемоги над нацизмом в європейському дусі – **не святкуємо, а вшановуємо.** У суспільстві усталилося сприйняття 8 травня та Другої світової війни крізь людський вимір, з акцентом на ролі людей, які боролися проти нацизму.

Починаючи з 2024 року Україна 9 травня святкує День Європи, а 8 травня відзначає День пам'яті та перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років. Ця дата символізує не тріумф переможців, а нагадує про страшну катастрофу і застерігає, що не можна розв'язувати складні міжнародні проблеми шантажем, ультиматумами, збройною агресією або анексією. Україна висловлює повагу та вдячність усім борцям із нацизмом, увічніює пам'ять про загиблих воїнів і жертв найкривавішої в історії людства війни.

Найважливішим підсумком тих трагічних подій має бути не культ «победобесія», а вміння цінувати мир, захищати його всіма розумними засобами. Наша пам'ять є запобіжником від того, щоб подібне лихо світового масштабу більше ніколи не повторилося. Саме тому **ми обираємо європейську відповідальну модель пам'ятання під гаслом «Ніколи знову»** замість агресивної хвалькуватості під гаслом «Можемо повторити».

Жодна країна не може претендувати на визнання власної виняткової ролі у перемозі над нацизмом. Перемога – плід титанічних зусиль десятків держав та сотень народів. Так само неприпустимими є спроби прикриватися авторитетом переможця у Другій світовій війні для ведення агресивної політики у наш час. Сьогодні влада Росії поводить як руйнівник системи міжнародних відносин, заснованої державами-переможцями у Другій світовій війні. **Не засвоївши уроки історії, Росія перетворилася з переможця нацизму на його ідейного спадкоємця.**

Проблема фашизації сучасної Росії

Відкрита агресія путінської Росії проти України, яка почалася 24 лютого 2022 року стала **битвою українського народу за власне існування**. Номенклатура важких озброєнь, які застосовуються, кількість залучених на 1500-кілометровому фронті військ, запеклість боїв, масштаб людських втрат і руйнувань, глобальні політичні й економічні потрясіння, пов'язані з цим протистоянням, у пошуках аналогій повертають нас у часи Другої світової війни. Уже стала загально відомою паралель між тим, як нацисти напали на СРСР о 4-й ранку, а перша російська танкова колона 24 лютого 2022 вторглась в Україну о 3:40 ночі з боку Луганської області.

Цей напад завдав підступного удару міжнародному світопорядку, створеному після Перемоги над нацизмом, **підірвав стабільність не лише Європи, а й глобальної безпеки загалом**. Здійснивши повномасштабне вторгнення в Україну, Кремль хотів остаточно знищити українську державу та ідентичність української нації.

За оцінками ООН, **майже дві третини українських дітей були змушені залишити свої домівки**, деякі – без дорослих. Півтора мільйона дітей перебувають під загрозою посттравматичного стресу та інших психічних розладів. Росія викрала майже **20 тисяч** маленьких українців. Нині за кордоном шукають прихистку **6,3 мільйона** українських біженців.

Від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну слідчі Національної поліції України розпочали понад **110 тис.** кримінальних проваджень за фактами вчинення на території України злочинів військовослужбовцями збройних сил РФ та їхніми поплічниками. Зафіксовано понад **3,5 тис.** російських злочинів проти довкілля, які завдали збитків на суму понад **2 трильйони** гривень. Сотні тисяч квадратних кілометрів землі забруднені мінами та снарядами.

На звільнених територіях співробітники правоохоронних органів виявили **88** місць неволі та катівень, де росіяни незаконно утримували і катували людей: у Харківській області – 28; Запорізькій – 26; Херсонській – 18; Донецькій і Київській – по 5; Сумській і Миколаївській – по 2; Чернігівській – 3.

На тимчасово окупованих українських територіях росіяни повторюють найгірші практики нацизму – розстріли і розправи над військовополоненими та проукраїнськи налаштованим мирним населенням; депортації і викрадення дітей; пљондрування та розкрадання приватної власності; заборона діяльності та переслідування всіх християнських конфесій, окрім московського православ'я; знищення або вивезення культурної спадщини; заборона української мови та україномовної освіти; спалення сотень тисяч українських книжок стали наочним проявом геноцидної політики Москви. Звірства, військові злочини, катування і гвалтування, вчинені російськими загарбниками в Україні, шокували світ.

Не маючи спроможності перемогти на полі бою, російська держава-терорист вдається до варварських обстрілів українських міст і критичної інфраструктури. Більшість ракетних атак націлені на цивільні і житлові об'єкти. **Кремль задумав не просто окупацію України, а геноцид українського народу** шляхом

фізичного винищення національно-свідомих українців та тотальної насильницької русифікації решти населення.

Керуючись положеннями Конвенції про запобігання злочину геноциду та покарання за нього, нормами звичаєвого міжнародного права та беручи до уваги положення Римського статуту Міжнародного кримінального суду 14 квітня 2022 року **Верховна Рада України виступила із заявою**, в якій закликала міжнародні інституції, іноземні уряди та парламенти **визнати дії Росії в Україні геноцидом Українського народу**. Воєнні злочини РФ в Україні уже визнали геноцидом парламенти Естонії, Канади, Латвії, Литви, Ірландії, Польщі, Чехії, а також Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЕ) та Парламентська асамблея Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ПА ОБСЄ).

Жорстокість, з якою російські загарбники знищують в Україні все живе, ставить перед нами питання: як зрозуміти те, що відбувається? Як правильно визначити феномен сучасної російської агресії, жажливими проявами якого стали Бучанська різанина, місто-цвинтар Маріуполь, могили Ізюму, концтабір в селі Ягідне на Чернігівщині, руїни Бахмута, Авдіївки, Северодонецька, Волновахи, майже щоденні обстріли Харкова, Одеси, Миколаєва, Києва та інших міст і сіл, випалені тисячі гектарів землі, тисячі фізично і психологічно скалічених українців?

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну показало, що **реальні** погляди -господаря Кремля, які він прищепив і мільйонам росіян, значно жорстокіші й небезпечніші, ніж ностальгія за СРСР під православними іконами з одночасним вшануванням імператора Миколи II і більшовицького диктатора Сталіна.

Тепер ідеологію, замішану на поєднанні фашизму і більшовизму, нацизму та євразійства, реваншизму і ксенофобії, визначають поняттям «рашизм», яке є похідним від «російський фашизм». Крім того, «рашизм» спрямований на знищення не тільки України, а й також західноєвропейської цивілізації. Глибинна сутність «рашизму» має **людиноненависницький, терористичний характер, антизахідну спрямованість і є, по суті, оновленою версією нацизму.**

У заяві Верховної Ради України «Про використання політичним режимом російської федерації ідеології рашизму, засудження засад і практик рашизму як тоталітарних і людиноненависницьких» від 2 травня 2023 року визначено основні характеристики цієї ідеології:

- системні порушення прав та основоположних свобод людини;
- культ сили та мілітаризм;
- культ особи, що перебуває на верхівці вертикалі влади, та сакралізація інститутів держави;
- самозвеличення росії та росіян за рахунок насильницького пригнічення та/або заперечення існування інших народів;
- застосування з метою реалізації експансіоністської державної політики практики поширення серед інших народів російської мови та культури, російської православної церкви, медіа, політичних та громадських інституцій, пропагування ідей «русского мира»;

- систематичне порушення загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, зокрема поваги до суверенітету інших держав, їхньої територіальної цілісності та міжнародно визнаних кордонів, недотримання принципу незастосування сили чи погрози силою;

- створення, фінансування та збройна підтримка незаконних збройних формувань та сепаратистських рухів на територіях інших суверенних держав, створення та підтримка терористичних організацій;

- використання заборонених методів ведення війни та системне вчинення воєнних злочинів та злочинів проти людяності;

- систематичні організація та здійснення масових вбивств, страт, катувань, депортацій, створення штучних умов для виникнення голоду, інших видів масового фізичного терору, геноциду, переслідування з етнічних, національних, релігійних, політичних та інших мотивів;

- регулярне застосування до інших держав практики економічного та енергетичного шантажу;

- регулярні погрози щодо застосування ядерної зброї проти інших держав та створення техногенних катастроф.

Рашисти заявляли себе як головних борців з нацизмом, але самі повторили майже всі його злочини і стали фактично новітніми нацистами.

Показовим у цьому плані стало, наприклад, обрання символом так званої спеціальної воєнної операції латинської літери Z. Мало того, що вона нагадує половину свастики, так іще й протирічить заявленому курсу на самодостатність російської культури-цивілізації та її очищення від зайвих іноземних запозичень.

Апофеозом рашистського містицизму і мілітаризму став Головний храм Збройних сил Російської Федерації, зведений 2020 року у московському парку «Патріот». Цей «пам'ятник монументального зодчества» своїм зовнішнім виглядом, внутрішнім оздобленням та кашкетом Гітлера в якості реліквії/експоната, нагадує не світлий християнський храм, де людина може відчувати Божу любов і прощення, а язичницьке капище.

Важливим законодавчим актом, спрямованим проти рашизму, став підписаний 22 травня 2022 року Президентом України В.Зеленським закон «Про заборону пропаганди російського нацистського тоталітарного режиму, збройної агресії Російської Федерації як держави-терориста проти України, символіки воєнного вторгнення російського нацистського тоталітарного режиму в Україну».

Героїчний опір українців – це не лише боротьба за фізичне виживання Українського народу та свободу країни. У цій війні Україна захищає свій європейський вибір, національну ідентичність і цінності як частину європейських. **Українці проливають кров за вільну і демократичну Європу.**

Перемога України – запорука світової стабільності. Шляхом брутального, демонстративного порушення норм міжнародного права РФ прагне демонтувати міжнародний порядок, зруйнувати єдність демократичних країн і повернути світ в епоху імперій, сфер впливу та колоніальних воєн. **Навколо кремля сформувалася антицивілізаційна коаліція з Ірану, КНДР, Білорусі.** Нещодавно зафіксовано участь у війні проти України і китайських військовослужбовців.

Ми надзвичайно вдячні союзникам за потужну військову, політичну, економічну, фінансову та гуманітарну підтримку. Втім, для остаточної перемоги Україна потребує більшої допомоги, передусім – у військовій сфері.

Українці вистояли й довели свою спроможність перемагати російську військову агресію. Сьогодні Україна ефективно стримує її завдяки зусиллям на військовому, дипломатичному, інформаційному фронтах, а також потужній міжнародній допомозі. Ми боротимемося, доки не звільнимо від окупанта всю українську землю. Тож наше суспільство має й надалі залишатися консолідованим для перемоги над агресором і розбудови демократичної правової держави в сім'ї європейських народів.

Від 2014 року наша держава веде справедливу війну за збереження незалежності, право вільного європейського та євроатлантичного вибору, за свій суверенітет і територіальну цілісність. **Україна обов'язково переможе ворога й відновить свою територіальну цілісність.**
